PRAVILNIK O PROCJENI RIZIKA NA RADNOM MJESTU I U RADNOJ SREDINI ("Sl. glasnik RS", br. 66/2008)

PRAVILNIK O PROCJENI RIZIKA NA RADNOM MJESTU I U RADNOJ SREDINI

("Sl. glasnik RS", br. 66/2008)

Član 1

Ovim pravilnikom uređuju se način, postupak i sadržaj akta o procjeni rizika od nastanka povreda na radu, profesionalne bolesti ili bolesti u vezi sa radom na radnom mjestu i u radnoj sredini, kao i način i mjere za njihovo otklanjanje.

Član 2

Procjena rizika i mjere koje poslodavac utvrdi obezbjeđuju se u skladu sa Zakonom o zaštiti na radu radi otklanjanja opasnosti i štetnosti na radnom mjestu i u radnoj sredini, odnosno radi otklanjanja ili smanjenja rizika.

Član 3

Poslodavac je dužan da angažuje odgovarajuću službu medicine rada i obezbijedi njeno učešće u identifikaciji štetnosti i procjeni rizika na radnom mjestu i u radnoj sredini i utvrđivanju načina i mjera za otklanjanje, smanjenje ili sprečavanje rizika prilikom sastavljanja akta o procjeni rizika.

Član 4

(1) Procjena rizika zasniva se na sistematskom evidentiranju i procjenjivanju svih štetnih faktora u procesu rada, mogućih vrsta

opasnosti i štetnosti na radnom mjestu i u radnoj sredini koje mogu da prouzrokuju povredu na radu, profesionalno oboljenje ili bolest u vezi sa radom.

(2) Procjenom rizika sagledavaju se organizacija rada, radni procesi, zahtjevi rada, sredstva za rad, sirovine i materijali koji se koriste u tehnološkim i radnim procesima, sredstva i oprema za ličnu zaštitu na radu, kao i drugi elementi koji mogu da izazovu rizik od povreda na radu, profesionalnog oboljenja ili bolesti u vezi sa radom.

Član 5

Akt o procjeni rizika sadrži:

a) opšte podatke o poslodavcu,

b) opis tehnološkog i radnog procesa, opis sredstava za rad i njihovo grupisanje i opis sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu,

v) pregled organizacije rada,

g) prepoznavanje i utvrđivanje opasnosti i štetnosti na radnom mjestu i u radnoj sredini,

d) procjenjivanje rizika u odnosu na opasnosti i štetnosti,

đ) utvrđivanje načina i mjera za otklanjanje, smanjenje ili sprečavanje rizika u odnosu na utvrđene opasnosti i štetnosti i

e) zaključak.

Član 6

Opšti podaci o poslodavcu sadrže:

a) naziv i sjedište poslodavca i odgovorno lice,

b) djelatnost poslodavca,

v) podatke o licima koja učestvuju u procjenjivanju rizika i

g) broj licence za pravno ili fizičko lice koje vrši ili učestvuje u procjeni rizika.

Član 7

(1) Opis tehnološkog i radnog procesa, opis sredstava za rad koja se koriste u tim procesima i opis sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu vrši se na način pogodan za prikupljanje, analiziranje i

procjenjivanje potrebnih informacija o tim procesima i sredstvima prema postojećem stanju.

(2) Opisom se obuhvataju:

a) objekti koji se koriste kao radni i pomoćni prostor, uključujući i objekte na otvorenom prostoru, sa svim instalacijama,

b) oprema za rad (mašine, uređaji, postrojenja, instalacije, alat) koja se koristi u procesu rada,

v) konstrukcije i objekti za kolektivnu zaštitu i zdravlje na radu (zaštita na prelazima, prolazima i prilazima, zakloni od toplotnih i drugih zračenja, zaštita od udara električne energije, opšta ventilacija i klimatizacije), opis njihove namjene i načina korišćenja,

g) pomoćne konstrukcije i objekti, kao i konstrukcije i objekti koji se privremeno koriste za rad i kretanje zaposlenih (skela, radna platforma, tunelska ograda, konstrukcija za sprečavanje odrona zemlje pri kopanju dubokih rovova),

d) druga sredstva za rad koja se koriste u procesu rada ili su na bilo koji način povezana sa procesom rada, njihova namjena i način korišćenja,

e) sredstva i oprema za ličnu zaštitu na radu,

ž) sirovine i materijali koji se koriste i

z) drugi potrebni elementi.

Član 8

Pregled organizacije rada obuhvata uvid u akte poslodavca kojima se uređuje njegova unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta za obavljanje poslova iz djelatnosti poslodavca i drugu dokumentaciju poslodavca koja se odnosi na organizaciju rada, kao i neposrednu provjeru propisane, odnosno utvrđene organizacije rada i faktičkog stanja organizacije rada kod poslodavca.

Član 9

(1) Prepoznavanje i utvrđivanje opasnosti i štetnosti na radnom mjestu i u radnoj sredini vrši se na osnovu podataka koji se prikupljaju iz dokumentacije kojom raspolaže poslodavac,

posmatranjem i praćenjem procesa rada na radnom mjestu, prikupljanjem potrebnih informacija od radnika i povjerenika radnika i informacija iz drugih izvora i razvrstavanjem u vrste prikupljenih podataka, odnosno mogućih opasnosti i štetnosti na koje ti podaci ukazuju.

(2) Dokumentacija iz stava 1. ovog člana je:

a) važeći stručni nalaz o izvršenim pregledima i ispitivanjima sredstava za rad,

b) važeći stručni nalaz o izvršenim ispitivanjima uslova radne sredine,

v) izvještaji o prethodnim i periodičnim ljekarskim pregledima zaposlenih,

g) podaci o povredama na radu, profesionalnim bolestima i oboljenjima u vezi sa radom,

d) inspekcijski nalaz o izvršenom nadzoru,

đ) uputstva za bezbjedan rad i

e) propisana dokumentacija za upotrebu, održavanje, odnosno pakovanje, transport, korišćenje, skladištenje, uništavanje sirovina i materijala.

Član 10

Opasnosti se grupišu u zavisnosti od njihove vrste i prirode na:

a) mehaničke opasnosti, koje se pojavljuju korišćenjem opreme za rad, kao što su:

1) nedovoljna zaštita zbog rotirajućih ili pokretnih dijelova,

2) slobodno kretanje dijelova ili materijala koji mogu nanijeti povredu zaposlenom,

3) unutrašnji transport i kretanje radnih mašina ili vozila, kao i pomjeranja određene opreme za rad,

4) korišćenje opasnih sredstava za rad koja mogu proizvesti eksplozije ili požar,

5) nemogućnost ili ograničenost pravovremenog uklanjanja sa mjesta rada, izloženost zatvaranju, mehaničkom udaru, poklapanju i

b) drugi faktori koji mogu da se pojave kao mehanički izvori opasnosti;

6) opasnosti koje se pojavljuju u vezi sa karakteristikama radnog mjesta, kao što su:

1) opasne površine (podovi i sve vrste gazišta, površine sa kojima zaposleni dolazi u dodir, a koje imaju oštre ivice rubove, šiljke, grube površine, izbočene dijelove),

2) rad na visini ili u dubini, u smislu propisa o zaštiti i zdravlju na radu,

3) rad u skučenom, ograničenom ili opasnom prostoru (između dva ili više fiksiranih dijelova, između pokretnih dijelova ili vozila, rad u zatvorenom prostoru koji je nedovoljno osvijetljen ili provjetravan),

4) mogućnost klizanja ili spoticanja (mokre ili klizave površine),

5) fizička nestabilnost radnog mjesta,

6) moguće posljedice ili smetnje usljed obavezne upotrebe sredstava ili opreme za ličnu zaštitu na radu,

7) uticaji usljed obavljanja procesa rada korišćenjem neodgovarajućih ili neprilagođenih metoda rada i

8) druge opasnosti koje se mogu pojaviti u vezi sa karakteristikama radnog mjesta i načinom rada;

v) opasnosti koje se pojavljuju korišćenjem električne energije, kao što su:

1) opasnost od direktnog dodira sa dijelovima električne instalacije i opreme pod naponom,

2) opasnost od indirektnog dodira,

3) opasnost od toplotnog dejstva koje razvijaju električna oprema i instalacije (pregrijavanje, požar, eksplozija, električni udar ili varničenje),

4) opasnosti usljed udara groma i posljedica atmosferskog pražnjenja,

5) opasnost od štetnog uticaja elektrostatičnog naelektrisanja i

6) druge opasnosti koje se mogu pojaviti u vezi sa korišćenjem električne energije.

Član 11

Štetnosti se grupišu u zavisnosti od njihove vrste i prirode na:

a) štetnosti koje nastaju ili se pojavljuju u procesu rada, kao što su:

1) hemijske štetnosti, prašina i dimovi udisanje, gušenje, unošenje u organizam, prodor u tijelo kroz kožu, opekotine, trovanje,

2) fizičke štetnosti (buka, vibracije, elektromagnetna zračenja i barometarski pritisak),

3) biološke štetnosti (infekcije, izlaganje mikroorganizmima i alergenima),

4) štetni uticaji mikroklime (visoka ili niska temperatura, vlažnosti i brzina strujanja vazduha),

5) neodgovarajuća ili nedovoljna osvijetljenost,

b) štetni uticaji zračenja (toplotnog, jonizujućeg ili nejonizujućeg, laserskog),

7) štetni klimatski uticaji (rad na otvorenom),

8) štetnosti koje nastaju korišćenjem opasnih materija u proizvodnji, transportu, pakovanju, skladištenju ili uništavanju i

9) druge štetnosti koje se pojavljuju u radnom procesu, a koje mogu da budu uzrok povrede na radu zaposlenog, profesionalnog oboljenja ili oboljenja u vezi sa radom;

6) štetnosti koje proističu iz zahtjeva rada, a odnose se na fizičke, psihičke i psihofiziološke napore, kao što su:

1) napori ili tjelesna naprezanja (ručno prenošenje tereta, guranje ili vučenje tereta, razne dugotrajne povećane tjelesne aktivnosti),

2) nefiziološki položaj tijela (dugotrajno stajanje, sjedenje, čučanje, klečanje),

3) naprezanje pojedinih organa i sistema (vid, sluh), mentalno naprezanje,

4) napori pri obavljanju određenih poslova koji prouzrokuju psihološka opterećenja (stres, monotonija),

5) odgovornost u primanju i prenošenju informacija, korišćenje odgovorajućeg znanja i sposobnosti, odgovornost u pravilima ponašanja, odgovornost za brze izmjene radnih procedura, intenzitet u radu, prostorna uslovljenost radnog mjesta, konfliktne situacije, rad sa strankama, novcem, nedovoljna motivacija za rad, odgovornost u rukovođenju,

6) štetnosti u vezi sa organizacijom rada, kao što su: rad duži od punog radnog vremena (prekovremeni rad), rad u smjenama, skraćeno radno vrijeme, rad noću, pripravnost za slučaj intervencije, terenski rad, dežurstva;

v) ostale štetnosti koje se pojavljuju na radnim mjestima, kao što su:

1) štetnosti koje prouzrokuju druga lica (nasilje prema licima koja rade na šalterima, prema licima na obezbjeđenju),

2) rad sa životinjama,

3) rad u blizini vode ili ispod površine vode,

4) štetnosti usljed nedostatka tehničkih i sanitarnih uslova na radnom mjestu,

5) neodgovarajuća klimatizacija i položaj,

6) neodgovarajuća kubatura prostora,

7) neodgovarajuća ventilacija,

8) neadekvatno zagrijavanje,

9) neadekvatna osvijetljenost i

10) neodgovarajuće saobraćajnice, snabdijevanje vodom, odvoz otpada.

Član 12

(1) Procjena rizika zasniva se na analizi vjerovatnoće nastanka i težine moguće povrede na radu, oštećenja zdravlja, profesionalne bolesti i bolesti u vezi sa radom prouzrokovanih na radnom mjestu i u radnoj sredini.

(2) Na osnovu prikupljenih podataka i prepoznatih, odnosno utvrđenih opasnosti i štetnosti i utvrđene lične opasnosti i štetnosti u radnoj sredini na svakom radnom mjestu, izborom i primjenom

odgovarajućih metoda vrši se procjenjivanje rizika, vjerovatnoće nastanka i težine povrede na radu, profesionalne bolesti i bolesti u vezi sa radom.

(3) Procjenjivanje rizika vrši se za svaku prepoznatu, odnosno utvrđenu opasnost ili štetnost upoređivanjem sa dozvoljenim vrijednostima propisanim odgovarajućim propisima u oblasti zaštite i zdravlja na radu, tehničkim propisima, standardima i preporukama.

(4) Vjerovatnoća nastanka povrede na radu, profesionalne bolesti i bolesti u vezi sa radom, prouzrokovanih opasnostima i štetnostima na radnom mjestu i u radnoj sredini procjenjuje se na osnovu prethodne analize koja uzima u obzir učestalost i trajanje intenziteta izloženosti radnika opasnostima i štetnostima, vjerovatnoću nastanka opasnog događaja i tehničke ili druge mogućnosti za njihovo izbjegavanje, odnosno ograničenje.

(5) Težina moguće povrede na radu, profesionalne bolesti i bolesti u vezi sa radom procjenjuje se na osnovu prethodne analize koja uzima u ozbir predvidivu vrstu povrede (smrtna, teška, kolektivna ili laka povreda na radu) koja se može očekivati.

(6) Ako se utvrdi da na radnom mjestu, i pored potpuno ili djelimično primijenjenih mjera u oblasti zaštite i zdravlja na radu i drugih mjera, postoje opasnosti i štetnosti koje prema nalazu procjenjivača rizika mogu da izazovu povredu ili ugroze zdravlje radnika, smatra se da je takvo mjesto sa povećanim rizikom, što se utvrđuje aktom o procjeni rizika.

Član 13

(1) Na osnovu procijenjenih rizika na radnom mjestu i u radnoj sredini, poslodavac utvrđuje način i mjere za njihovo sprečavanje, otklanjanje ili smanjenje na najmanju moguću mjeru.

(2) Ako su procijenjeni rizici takve prirode da život i zdravlje zaposlenih nisu teže ugroženi, a za čije otklanjanje su potrebna veća investiciona ulaganja, aktom o procjeni rizika mogu se utvrditi mjere i rokovi za njihovo sprovođenje kojima se u potpunosti otklanjaju rizici ili kojima se oni smanjuju na najmanju moguću mjeru.

(3) O sprovođenju mjera za otklanjanje, smanjenje ili sprečavanje rizika stara se poslodavac neposredno ili preko lica određenog za zaštitu i zdravlje na radu ili drugog lica određenog aktom o procjeni rizika.

Član 14

(1) Mjere za sprečavanje, otklanjanje ili smanjenje rizika poslodavac utvrđuje polazeći od procijenjenog rizika, utvrđenog prioriteta, poštujući principe prevencije, u skladu sa propisima o zaštiti i zdravlju na radu, tehničkim propisima, standardima ili opštepriznatim mjerama.

(2) Mjere koje se utvrđuju za sprečavanje, otklanjanje ili smanjenje rizika su:

a) preventivne mjere koje se mogu koristiti za smanjenje rizika,

b) održavanje u ispravnom stanju i vršenje pregleda i ispitivanje sredstava za rad,

v) obezbjeđivanje propisanih uslova za bezbjedan i zdrav rad u radnoj sredini,

g) utvrđivanje metodologije i programa osposobljavanja radnika za bezbjedan i zdrav rad za sva radna mjesta, a u skladu sa specifičnostima radnog mjesta i rizicima na pojedinim radnim mjestima,

d) osposobljavanje zaposlenih za bezbjedan i zdrav rad,

đ) utvrđivanje sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu na radnim mjestima,

e) obezbjeđivanje sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu, njihovo održavanje i ispitivanje,

ž) određivanje posebnih zdravstvenih uslova koje moraju da ispunjavaju zaposleni za obavljanje određenih poslova na radnom mjestu u radnoj sredini ili za upotrebu pojedine opreme za ličnu zaštitu na radu, a na osnovu ocjene službe medicine rada,

z) utvrđivanje rokova za periodične provjere osposobljenosti za bezbjedan i zdrav rad radnika koji rade na radnim mjestima sa povećanim rizikom,

i) upućivanje zaposlenih na prethodne i periodične ljekarske preglede u skladu sa ocjenom službe medicine rada i relevantnim propisima,

j) organizovanje pružanja prve pomoći u slučaju nezgode na radu i obezbjeđenje materijala i opreme za pružanje prve pomoći i

k) zaustavljanje svake vrste rada koja predstavlja neposrednu opasnost za život ili zdravlje radnika.

Član 15

Po sprovedenom posgupku pregleda o procjeni na radnom mjestu i u radnoj sredini, u skladu sa ovim pravilnikom, poslodavac donosi zaključak, koji sadrži:

a) popis radnih mjesta na kojima je izvršena procjena rizika,

b) popis radnih mjesta na kojima nije izvršena procjena rizika,

v) popis radnih mjesta koja su utvrđena kao radna mjesta sa povećanim rizikom,

g) planirane aktivnosti za otklanjanje ili smanjenje rizika sa prioritetima za otklanjanje rizika i rokovima za izvršavanje planiranih aktivnosti i

d) izjavu poslodavca kojom se obavezuje da će primijeniti sve utvrđene mjere za bezbjedan i zdrav rad na radnim mjestima i u radnoj sredini u skladu sa aktom o procjeni rizika.

Član 16

(1) Akt o procjeni rizika na radnom mjestu i u radnoj sredini mora se mijenjati nakon svake kolektivne povrede na radu sa smrtnim posljedicama, koja se dogodi na radnom mjestu i u radnoj sredini poslodavca.

(2) Akt o procjeni rizika na radnom mjestu i u radnoj sredini mora se mijenjati u dijelu koji se odnosi na određeno radno mjesto i s njim povezana radna mjesta, i to:

a) u slučaju smrtne povrede na radu i teške povrede na radu,

b) u slučaju pojave svake nove opasnosti ili štetnosti, odnosno promjene nivoa rizika u procesu rada,

v) kada mjere koje se utvrde za sprečavanje, otklanjanje ili smanjenje rizika nisu odgovarajuće ili ne odgovaraju procijenjenom stanju,

g) kada je procjena zasnovana na podacima koji nisu ažurni,

d) kada postoje mogućnosti i načini za unapređivanje, odnosno dopunu procijenjenih rizika i

đ) istekom roka od tri godine od dana vršenja prethodne procjene.

Član 17

Akt o procjeni rizika na radnom mjestu i u radnoj sredini mora se mijenjati na osnovu naložene mjere inspektora rada.

Član 18

(1) Poslodavac odlukom o pokretanju postupka procjene rizika određuje jedno ili više lica odgovornih za sprovođenje postupka procjene rizika u skladu sa ovim pravilnikom (u daljem tekstu: stručno lice).

(2) Za stručno lice iz reda zaposlenih poslodavac može odrediti lica sa položenim stručnim ispitom i licencom za obavljanje poslova zaštite i zdravlja na radu.

(3) Za vršenje procjene rizika poslodavac može da angažuje pravno lice sa licencom za obavljanje poslova u oblasti zaštite i zdravlja na radu.

Član 19

(1) Stručno lice sastavlja plan sprovođenja postupka procjene rizika koji odobrava poslodavac, a koji sadrži:

a) pravni osnov za procjenu rizika, propise u oblasti zaštite i zdravlja na radu, nacionalne i međunarodne standarde,

b) organizaciju i koordinaciju sprovođenja izmjena i dopuna postupka procjene rizika,

v) spisak pravnih i fizičkih lica kompetentnih za procjenjivanje rizika (u daljem tekstu: procjenjivači rizika),

g) metode za vršenje procjene rizika,

d) faze i rokove za procjenu rizika,

đ) način prikupljanja dokumentacije potrebne za procjenu rizika (uputstva za bezbjedan rad, uputstva za održavanje, stručne nalaze o pregledima i ispitivanjima opreme za rad, ispitivanja uslova radne sredine i medicinsku dokumentaciju o izvršenim preventivnim pregledima, kao i dokumentaciju o povredama na radu, profesionalnim bolestima, invalidima rada i odsustva sa posla zbog bolesti i povreda),

e) informisanje procjenjivača rizika,

ž) koordinaciju između procjenjivača rizika,

z) način pribavljanja informacija za procjenu rizika od zaposlenih,

i) konsultacije sa predstavnicima zaposlenih i informisanje predstavnika zaposlenih o rezultatima procjene rizika i preduzetim mjerama i

j) druge radnje potrebne za sprovođenje, izmjene i dopune postupka procjene rizika.

(2) Ako poslodavac angažuje pravno lice za obavljanje poslova procjene rizika, angažovano pravno lice uz plan sprovođenja postupka procjene rizika prilaže ovjerenu fotokopiju licence za obavljanje poslova zaštite i zdravlja na radu.

(3) Plan sprovođenja postupka procjene rizika je sastavni dio dokumentacije o procjeni rizika.

Član 20

(1) Provjera efikasnosti akta o procjeni rizika vrši se neprekidno, tako što se provjerava efikasnost sprovedenih mjera i procjenjuje uspješnost njihovog sprovođenja u pogledu otklanjanja i smanjenja rizika.

(2) Provjeru efikasnosti primjene akta o procjeni rizika kod poslodavca vrši lice za zaštitu i zdravlje ili ovlašćena organizacija za zaštitu i zdravlje na radu.

(3) Ako u postupku provjere efikasnosti primjene akta o procjeni rizika lice za zaštitu i zdravlje na radu uoči njihovu neefikasnost, predlaže korekciju tih mjera.

(4) Postupak sprovođenja korektivnih mjera vrši se promjenom akta o procjeni rizika.

Član 21

(1) Poslodavac je dužan da akt o procjeni rizika, usklađen sa odredbama ovog pravilnika, donese u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog pravilnika, u skladu sa zakonom.

(2) Do donošenja akta o procjeni rizika prema odredbama ovog pravilnika mjere zaštite i zdravlja na radu koje se sprovode radi sprečavanja povreda na radu, profesionalnih oboljenja i bolesti u vezi sa radom sprovode se saglasno postojećim propisima iz oblasti zaštite na radu, odredbama opšteg akta ili ugovora o radu kojim se kod poslodavca uređuju prava, obaveze i odgovornosti iz oblasti zaštite i zdravlja na radu.

Član 22

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u “Službenom glasniku Republike Srpske".